

Specii de ortoptere în colecția entomologică a Muzeului județean Deva (Hunedoara)

Silvia BURNAZ

Résumé

Des especes d'orthoptères dans la collection entomologique du musée du departement de Hunedoara-Deva

En 1927, Arnold Müller (1884-1934), membre distingué de la Société Transylvaine des Sciences Natureles de Sibiu (Sibienbürgischer Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt) a donné au Musée de Deva (le département de Hunedoara) une petite collection d'orthoptères.

Les exemplaires ont été capturés par Arnold MÜLLER pendant les années 1901-1926 en Transylvanie, Banat, Muntenia, le sud du Danube. Quelques exemplaires ont été capturés dans le sud de Dobrudja (Kaliacra, Kavarna - Bulgarie), Insula Serpilor (Ile des Serpents), aussi en France et Grèce. La collection contient 210 exemplaires qui appartiennent aux 73 espèces, 43 genres et 3 familles.

On présente les plus importantes espèces de la collection, comme: *Tylopsis liliifolia*, *Decticus albifrons*, *Platycleis affinis*, *Pezotettix giornae*, *Acrotylus longipes*, *Paracinema tricolor bisignata*, *Aiolopus strepens*, *Bucephaloptera bucephala*, etc.

În anul 1927, Arnold MÜLLER (1884-1943), membru marcant al Societății Ardelene de Științele Naturii din Sibiu (Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt) a donat Muzeului din Deva (județul Hunedoara) o mică colecție de ortoptere, contribuind în acest fel, alături de alte personalități din acea vreme, la constituirea și diversificarea colecțiilor entomologice hunedorene (BURNAZ, 1992).

Colectarea și studiul ortopterelor au constituit preocuparea științifică de căpetenie a acestui distins entomolog preocupare concretizată mai ales, în alcătuirea unei impresionante colecții aflate în patrimoniul Muzeului de Istorie Naturală din Sibiu (VASILIU & AGAPI, 1958).

Exemplarele aflate în colecția muzeului deveneau, determinate conform nomenclaturii științifice și clasificării sistematice utilizate la acea dată, au fost capturate între anii 1901-1926 în Transilvania, Banat, Muntenia, Delta Dunării. La acestea se adaugă cele colectate în sudul Dobrogei (Kaliacra, Kavarna - Bulgaria, Insula Serpilor), Franța, Grecia.

Deși materialul este reprezentat doar de 210 exemplare, bine conservate până în prezent, el este destul de variat ca număr de specii și genuri: 73 specii aparținând la 43 genuri și 3 familii.

Dintre speciile mai rare, cu o răspândire mai restrânsă menționăm: *Leptophyes discoidalis*, *Tettigonia caudata*, *Gampsocleis glabra*, *Pholidoptera litoralis*, *Podisma pedestris pedestris*. De o importanță zoogeografică deosebită sunt speciile: *Tylopsis liliifolia*, *Decticus albifrons*, *Pezotettix giornae* (elemente holomediterraneene); *Acrotylus longipes*, *Paracinema tricolor bisignata*, *Aiolopus strepens*, (elemente mediteranean-africane); *Bucephaloptera bucephala* (element balcano-anatolic) (KIS, 1977).

În determinarea și revizuirea întregului material s-a utilizat Cheia pentru determinarea ortopterelor din România (KIS, 1976, 1978).

Lucrarea cuprinde catalogul speciilor de ortoptere aflate în patrimoniul științific al muzeului deven și se constituie totodată într-un omagiu adus entomologului Arnold MÜLLER, de la a cărui naștere se împlinesc în 1994, 110 ani.

Indexul locurilor de colectare cu specificarea denumirilor germane sau maghiare menționate pe etichetele exemplarelor:

Avrig - Freck, jud. Sibiu
Băile Herculane - Herculabad, jud. Caraș-Severin
Becaș - Bekas, jud. Harghita
Bisra Mureșului - Dedabisztra, jud. Mureș
Borsec - Borszek, jud. Mureș
București
Cisnădie - Heltau, jud. Sibiu
Cisnădioara - Michelsberg, jud. Sibiu
Cluj - Klausenburg, jud. Cluj
Colibița - jud. Bistrița Năsăud
Dealul Zakei - Zackelsberg, jud. Sibiu
Gurghiu Lăpușna - Gorgény Laposnya, jud. Mureș
Gușterița - Hammersdorf, jud. Sibiu
Ideciu de Jos - Nieder Eidisch, jud. Mureș
Mt. Cozia (1668 m.) - jud. Vâlcea
Mt. Hășmașu Mare - Nagy Haghymas (1792 m.) jud. Harghita
Mt. Postăvaru - Schuler (1799 m.) jud. Brașov
Ocna Sibiului - Salzburg, jud. Sibiu
Orăștie - Broos, jud. Hunedoara
Orlat - Orlat, jud. Sibiu
Păltiniș - Hohe rine, jud. Sibiu
Răstolnița - Ratosnya, jud. Mureș
Reghin - Reghen, jud. Mureș
Slimnic - Stolzenburg, jud. Sibiu
Turnișor - Neppendorf, jud. Sibiu
Turnu Roșu - Roterturmpass, jud. Sibiu
Zau de Câmpie - Mezüzah, jud. Mureș

Subordinul ENSIFERA

Familia TETTIGONIIDAE

1. *Tylopsis liliifolia* (Fabricius) 2♂♂: Antibes (Franța) 1913, Kavarna (Bulgaria) 15.VII.1926
2. *Phaneroptera falcata* (Poda) 3♂♂ 1♀: Ocna Sibiului 12.VII.1901, Gușterița 21.VIII.1910, Reghin VIII.1917; Reghin VII.1918
3. *Leptophyes albovitata* (Kollar) 2♂♂ 1♀: Reghin VIII.1916, Zau de Câmpie 25.VII.1924; Reghin VII.1918

4. *Leptophyes discoidalis* (Frivaldsky) 1♂: Bistra Mureşului VII.1917
5. *Isophya brevipennis* (Brunner) 1♂ 1♀: Măgura Cisnădiei 25.VI.1911; Mt. Postăvaru 31.VII.1925
6. *Poecilimon affinis* (Frivaldsky) 1♂ 1♀: Mt. Postăvaru VII.1922; Mt. Postăvaru 31.VII.1922
7. *Poecilimon schmidti* (Fieber) 6♂: Reghin VII.1916 (4 ex.), Zau de Câmpie 23.VII.1924, Mt. Postăvaru VII.1924
8. *Poecilimon thoracicus* (Fieber) 5♂♂: Orlat 25.VIII.1907, Păltiniş IX.1919, Mt. Domogled, Băile Herculane 27.VIII.1925
9. *Poecilimon fussi* (Brunner) 1♂ 1♀: Reghin VII.1918; Dealul Zakel, Sibiu 6.VII.1924
10. *Poecilimon denticaudus* (Charpentier) 2♂♂: Sibiu 3.VII.1911
11. *Conocephalus dorsalis* (Latreille) 4♂: Ocna Sibiului 12.VIII.1901, Guşteriţa 20.VIII.1901, Sibiu 15.VIII.1924, Dealul Zakel, Sibiu 28.IX.1924
12. *Conocephalus discolor* (Thunberg) 1♂: Ocna Sibiului 12.VIII.1901
13. *Meconema thalassinum* (De Geer) 2♂♂ Cisnădie: 15.VIII.1924, VII.1925
14. *Tettigonia cantans* (Fuessly) 1♂ Răstolniţa: 1913
15. *Tettigonia viridissima* (Linné) 1♂: Ocna Sibiului 19.VII.1902
16. *Tettigonia caudata* (Charpentier) 2♂♂: Zau de Câmpie 23.VII.1924
17. *Gampsocleis glabra* (Heubst) 4♂♂: Zau de Câmpie 23.VII.1924 (2 ex.), Balcik (Bulgaria) 14.VII.1926
18. *Decticus verrucivorus* (Linné) 1♂ 1♀: Măgura Cisnădiei 3.VIII.1904; Măgura Cisnădiei 3.VIII.1904
19. *Decticus albifrons* (Fabricius) 2♂♂ 1♀: Kaliacra (Bulgaria) 21.VII.1926, Insula Serpilor 4.VII.1926; Kaliacra (Bulgaria) 21.VII.1926
20. *Platycleis affinis* (Fieber) 2♂♂ 1♀: Kavarna (Bulgaria) 23.VII.1926; Saila (Bulgaria) 23.VII.1926
21. *Platycleis grisea* (Fabricius) 2♂♂ 2♀♀: Zau de Câmpie 23.VII.1924, Băile Herculane 26.VIII.1925; Guşteriţa X.1915, Mt. Cozia 21.IX.1924.
22. *Platycleis vittata* (Charpentier) 2♂♂ : Turnu Roşu 21.IX.1924, Băile Herculane 26.VII.1925
23. *Metroptera brachyptera* (Linné) 2♂♂ 2♀♀: Borsec VIII.1915; Cozia 25.IX. 1921; 21.IX.1924
24. *Metroptera bicolor* (Philippi) 3♂♂: Zau de Câmpie 23.VII.1925
25. *Metroptera roeseli* (Hagenbach) 4♂♂: Cisnădioara VII.1913 (2 ex.), Reghin VII.1916
26. *Pholidoptera frivaldskyi* (Herman) 4♂♂: Ideciu de Jos 30.VII.1916
27. *Pholidoptera litoralis* (Fieber) 3♂♂: Borsec 21.IX.1902, VII.1915, Guşteriţa 28.VII.1907
28. *Pholidoptera fallax* (Fischer) 3♂♂: Slimnic 15.IX.1907, Reghin 19.VIII.1917 (2 ex.)
29. *Pholidoptera transsylvanica* (Fischer) 3♂♂ 1♀: Orlat 11.VIII.1917, Colibiţa 6.VIII.1918, Sibiu 18.VII.1925; Colibiţa 6.VIII.1918
30. *Bucephaloptera bucephala* (Brunner) 3♂♂: Kaliacra (Bulgaria) 18.VII.1926
31. *Pachytrachis gracilis* (Brunner) 2♂♂: Răstolniţa VIII.1913, Slimnic 15.IX.1921
32. *Bradyporus dasypus* (Illiger) 1♀: Kaliacra (Bulgaria) 22.VII.1926
33. *Callimenus macrogaster longicollis* (Fieber) 1♀: Kaliacra (Bulgaria) 22.VII.1926

Subordinul CAELIFERA

Familia TETRIGIDAE

34. *Tetrix subulata* (Linné) 1♂ 1♀: Gușterița 19.IX.1920; Cislăchioara 28.IV.1918
35. *Tetrix bipunctata* (Linné) 1♂ 2♀♀: Gușterița 19.IX.1920; Cislăchioara 28.IV.1918
36. *Pezomachus giornae* (Rossi) 4♂♂: Turnu Roșu 25.IX.1921, 21.IX.1924 (3 ex.)
37. *Pezomachus pedestris pedestris* (Linné) 1♀: Becaș 26.VIII.1918
38. *Pseudopodisma fieberi* (Scudder) 4♂♂ 2♀♀: Măgura Cislăchioarei IX.1915, 21.VIII.1921; Mt. Cozia 25.IX.1921
39. *Calliptamus italicus* (Linné) 2♂♂: Dealul Zakel 6.VII.1924, 28.IX.1924
40. *Acrida ungarica* (Herbst) 2♂♂: București IX.1924
41. *Locusta migratoria migratoria* (Linné, 1758) 1♀: Delta Dunării 1918
42. *Psophus stridulus* (Linné) 4♂♂: Orlat 17.VII.1904; Cislăchioara 13.VII.1924 (2 ex.)
43. *Oedipoda decorus* (Germar) 3♂♂: Kavarna (Bulgaria) 14.VII.1926; 15.VII.1926; Kaliacra 20.VII.1926
44. *Oedipoda coerulea* (Linné) 3♂♂: Gușterița 20.VIII.1901; Sibiu 27.IX.1919; Ocna Sibiului 10.IX.1921
45. *Oedipoda germanica* (Latreille) 3♂♂: Kavarna (Bulgaria) 16.VII.1926; Kaliacra 18.VII.1926; Brăila 28.VII.1926
46. *Sphingonotus coeruleus* (Linné) 3♂♂: Avrig 14.IX.1922; 1♀: Avrig 14.IX.1922
47. *Acrotylus longipes* (Charpentier) 4♂♂: Sulina, Delta Dunării 3.VIII.1926
48. *Aiolopus thalassinus* (Fabricius) 4♂♂: Ocna Sibiului 5.X.1919; 10.IX.1921 (3 ex.)
49. *Aiolopus strepens* (Latreille) 1♀: Grecia (fără alte date)
50. *Parapleurus alliaceus* (Germar) 3♂♂: Sibiu 1.VIII.1904 Reghin 24.VIII.1919; Orăștie 30.VIII.1924
51. *Paracinema tricolor bisignata* (Charpentier) 2♂♂: Kaliacra, Lacul Bolata (Bulgaria) 18.VII.1926
52. *Mecostethus grossus* (Linné) 3♂♂: Ocna Sibiului 12.VIII.1901; Borsec VIII.1915; Becaș 26.VIII.1918
53. *Euthystira brachyptera* (Ocskay) 3♂♂: Gușterița 3.VII.1904 20.IX.1915; Măgura Cislăchioarei 13.VII.1924
54. *Chrysochraon dispar* (Germar) 2♀♀: Reghin VIII.1915; Borsec VIII.1915
55. *Arcyptera (Arcyptera) fusca* (Pallas) 3♂♂: Orlat 11.VIII.1907; Mt. Cozia 25.IX.1920; Măgura Cislăchioarei 13.VII.1924
56. *Arcyptera (Pararcyptera) microptera microptera* (Fischer-Waldheim) 2♂♂: Dealul Zakel 6.VII.1926; 2♀♀: Dealul Zakel 26.VIII.1923; Sura Mare 6.VII.1924
57. *Daciostaurus brevicollis* (Eversmann) 1♀: Brăila, Lacul Sărat, 28.VII.1926
58. *Stenobothrus (Stenobothrus) crassipes* (Charpentier) 4♂♂: Cluj 16.VIII.1918
59. *Stenobothrus (Stenobothrus) stigmaticus* (Rambur) 3♂♂: Reghin VII.1919 1916 (2 ex.); Măgura Cislăchioarei 21.VIII.1920
60. *Stenobothrus (Stenobothrus) lineatus* (Panzer) 3♂♂: Colibița 6.VIII.1918 (2 ex.); Mt. Cozia 25.IX.1921
61. *Stenobothrus (Stenobothrus) nigromaculatus* (Herrich-Schäffer) 2♀♀: Gușterița 31.VII.1910; Reghin 17.VII.1921
62. *Omocestus (Omocestus) viridulus* (Linné) 3♂♂: Borsec VIII.1915; Gurghiu Lăpușna VII.1916; Mt. Hășmașul Mare VIII.1918

63. *Omocestus (Omocestus) ventralis* (Zetterstedt) 3♂♂: Ocna Sibiului 10.IX.1921
64. *Omocestus (Dirshius) haemorrhoidalis* (Charpentier) 4♂♂: Colibița 6.VIII.1918 (3 ex.); Turnișor 10.VII.1923
65. *Myrmeleotetix maculatus* (Thunberg) 2♂♂: Mt. Hășmașul Mare 27.VII.1918
66. *Gomphocerus rufus* (Linné) 2♂♂: Gușterița 15.VIII.1901; 1♀: Bârcaci, M-ții Făgăraș 14.IX.1922
67. *Chorthippus (Stauroderus) scalaris* (Eischer-Waldheim) 3♂♂: Mt. Domogled, Băile Herculane 27.VIII.1921; Mt. Cozia 25.IX.1921
68. *Chorthippus (Glyptobothrus) biguttulus* (Linné) 4♂♂: Sura Mare 6.VII.1924; Zau de Câmpie 23.VII.1924; Mt. Cozia 21.IX.1924; 25.IX.1924
69. *Chorthippus (Glyptobothrus) brunneus* (Thunberg) 4♂♂: Măgura Cisnădiei 3.VIII.1904; Sura Mare 6.VII.1924; Ocna Sibiului 24.V.1925; Gușterița 20.IX.1925
70. *Chorthippus (Glyptobothrus) pullus* (Philipi) 3♂♂: Borsec VIII.1915; Bistrița Mureșului VII.1917; Becaș 26.VIII.1918
71. *Chorthippus (Chorthippus) dorsatus* (Zetterstedt) 5♂♂: Gușterița 2.VIII.1901; Băile Herculane 25.VII.1913; Măgura Cisnădiei IX.1915; Colibița 6.VIII.1918; Sibiu 5.IX.1919
72. *Chorthippus (Chorthippus) paralellus* (Zetterstedt, 1821) 3♂♂: Măgura Cisnădiei 21.VIII.1921 (2 ex.); Zau de Câmpie 24.VII.1924;
73. *Euchorthippus pulvinatus* (Fischer-Waldheim, 1846) 3♀♀: Sibiu 24.VII.1907 (2 ex.); Orăștie 30.VIII.1924

BIBLIOGRAFIE

- BURNAZ, Silvia, 1992. Naturaliști de seamă Transilvaniei și contribuția lor la alcătuirea și dezvoltarea colecțiilor entomologice ale Muzeului județean Hunedoara - Deva. *Bul. inf. Soc. lepid. rom.*, 3(4): 17-24.
- KIS, B., 1976. Cheile pentru determinarea ortopterelor din România. Partea I. Subordinul ENSIFERA. *St. Com. Muz. Brukental, Sibiu*, 20: 123-166.
- KIS, B., 1977. Ortoptere mediteraneene în fauna României. *St. Tom. Muz. Brukental, Sibiu*, 21: 275-283.
- KIS, B., 1978. Cheile pentru determinarea ortopterelor din România. Partea II. Subordinul CAELIFERA. *St. Com. Muz. Brukental, Sibiu*, 22: 233-276.
- VASILIU, A.M., AGAPI, C., 1958. Catalogul colecțiilor de orthoptere "Arnold Müller" de la Muzeul Brukental din Sibiu, 10, 1 pl., 66 pp.

Silvia BURNAZ
Muzeul Județean Deva
Str. 1 Decembrie nr. 39
Deva, România